

УДК: 347.73

Козут І. А. к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА ТА БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація: У статті визначаються особливості побудови бюджетної системи та організації бюджетного устрою в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Визначається, що однією з основних причин неефективності діючої системи влади на місцях є неузгодженість окремих норм Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та недосконалість законодавства щодо порядку вирішення питань адміністративно-територіального устрою. Обґрунтовується необхідність прийняття законодавства про адміністративно-територіальний устрій в Україні. Розглядаються принципи побудови бюджетної системи, зокрема принцип субсидіарності, який ґрунтується на розподілі видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами на необхідності максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача. Аналізуються теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку територій в умовах децентралізації влади в Україні.

Ключові слова: бюджетна система, бюджетний устрій, децентралізація, адміністративно-територіальний устрій, публічне управління.

JEL code classification: H61

Kohut I.A., PhD, ass. prof.
Tavria state agrotechnological university

BUDGET SYSTEM AND BUDGETARY CONFORMATION IN CONDITIONS OF REFORM OF PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract. The article defines the peculiarities of the construction of the budget system and the organization of the budget system in the context of the reform of local self-government and territorial organization of power in Ukraine. It is determined that one of the main reasons for the ineffectiveness of the existing system of power on the ground is the inconsistency of certain norms of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine" and the imperfection of legislation on the procedure for resolving issues of the administrative-territorial system. The necessity of adopting legislation on the administrative-territorial system in Ukraine is substantiated. The principles of building a budget system, in particular the principle of subsidiarity, based on the distribution of types of expenditures between the state budget and local budgets, as well as between local budgets on the need to maximize the appropriateness of the provision of guaranteed services to their immediate consumer, are considered. The theoretical and practical aspects of financial provision of socio-economic development of territories under conditions of decentralization of power in Ukraine are analyzed.

Conclusions. To achieve the main strategic goal of the reform - to create conditions for the dynamic development of regions and provide quality and affordable public services to citizens, which can be achieved by building an effective system of government at all levels, hinders the inconsistency of certain norms of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine" and non-perfection of legislation on the procedure for resolving issues of the administrative-territorial system. Therefore, today, as never before, the need for the adoption of a law-enforcement system on the administrative-territorial system in Ukraine has come to an end, which will allow to continue the process of reforming the system of public administration more effectively.

Key words: budget system, budget structure, public administration

Постановка проблеми. Децентралізація владних повноважень на засадах субсидіарності на сьогодні є пріоритетом серед реформ в Україні. Нові тенденції у становленні інститутів громадянського суспільства, оптимізація системи публічного управління обумовлюють нові підходи до організації і принципів побудови бюджетної системи нашої держави. Модернізація публічної влади повинна відбуватися у

напрямі створення клієнтоорієнтованої системи публічного управління, яка буде забезпечувати створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших публічних послуг на відповідних територіях.

Проте в процесі реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні продовжують бути актуальними питання щодо подальшої оптимізації фінансового забезпечення розвитку територій, організації публічного управління на місцевому рівні, законодавчого врегулювання питань адміністративно-територіального устрою і т.д.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування та функціонування бюджетної системи в умовах децентралізації влади в Україні, зокрема особливостям організації та принципам побудови бюджетної системи присвятили свої праці вітчизняні вчені, такі як С. Надал [7], Т. Кізима, [3], З. Лободіна [3], І. Луніна [6].

Однак, і сьогодні, в умовах активної фази процесу децентралізації влади в Україні залишається невідповідність адміністративно-територіального устрою та побудови системи місцевого самоврядування у багатьох регіонах України положенням Конституції України, що знаходить своє відображення практично у всіх напрямках діяльності органів місцевого самоврядування, починаючи від формування місцевих бюджетів, управління майном, соціальними галузями, і закінчуючи конфліктами навколо розмежування компетенції.

Цілі статті. Метою статті є визначення особливостей побудови бюджетної системи та організації бюджетного устрою в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та визначення *найкращого способу використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей суспільного розвитку.*

Виклад основного матеріалу дослідження. Вертикальна структура державно-

го бюджету за рівнями влади характеризується двома поняттями: бюджетний устрій і бюджетна система. Загальноприйняте визначення категорії бюджетний устрій формулюється наступним чином, що це організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура і взаємозв'язок між бюджетами, які він об'єднує, у процесі забезпечення виконання єдиної загальнодержавної фінансово-бюджетної політики.

Бюджетний устрій країни визначається її державним устроєм. В унітарних державах, до яких відноситься і Україна бюджетна система має дві ланки: державний бюджет і місцеві бюджети, а в основу бюджетного устрою покладено:

- визначення видів бюджетів;
- установлення принципів побудови бюджетної системи;
- розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи;
- організацію взаємовідносин між бюджетами різних рівнів.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України [1] бюджетна система - це сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права. Базовими законодавчими документами, які регулюють бюджетний устрій і, відповідно, побудову бюджетної системи є Конституція України [4], Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [10] та Бюджетний кодекс України [1].

Отже, стаття 133 Конституції України визначає систему адміністративно-територіального устрою нашої держави, де зазначається, що її складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села [4].

За статтею ж 5 Бюджетного кодексу [1] місцевими бюджетами визначено бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування, а бюджетами місцевого самоврядування визначено бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах), бюджети об'єднаних територіальних громад (частину третю статті 5 доповнено словами

«бюджети об'єднаних територіальних громад», згідно із Законом № 176-VIII від 10.02.2015). В Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [10] у ст. 2 зазначається, що місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і че-

рез сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Тому фактично структура бюджетної системи представлена на рис.1.

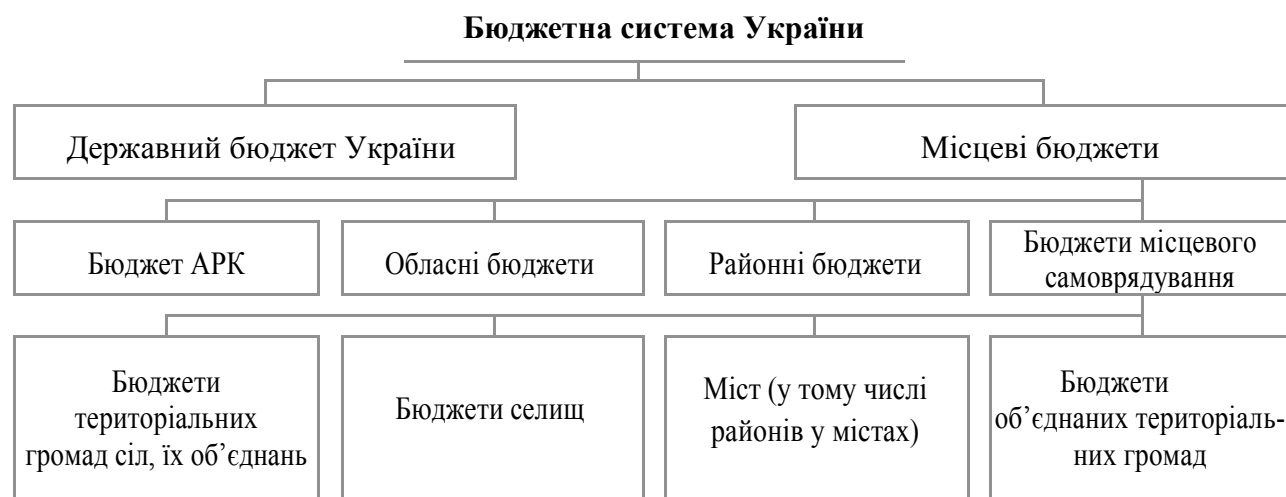

Рис. 1.. Склад бюджетної системи України

*Джерело: [1].

Відповідно однією з основних причин неефективності діючої системи влади на місцях є неузгодженість окремих норм Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та недосконалість законодавства щодо порядку

вирішення питань адміністративно-територіального устрою.

Крім того, Конституцією України не передбачено існування селищ міського типу натомість, фактично, на території України існують 885 селищ міського типу (табл. 1).

Таблиця 1

Кількісний склад адміністративно-територіального поділу України*

на 1 січня	райони	міста	Райони в містах	Селища міського типу	Сільські ради	Сільські населені пункти	ОТГ**
2011	490	459	114	885	10278	28450	-
2012	490	459	114	885	10278	28450	-
2013	490	460	111	885	10279	28441	-
2014	490	460	111	885	10279	28397	-
2015	490	460	111	885	10279	28388	-
2016	490	460	111	885	-	28385	159
2017	490	460	111	885	-	28377	366

* за даними Державної служби статистики

** об'єднані територіальні громади

Віднесення населених пунктів до певних категорій адміністративно-територіальних утворень знаходимо лише в

Указі Президії Верховної Ради Української РСР «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Укра-

їнської РСР» від 12 березня 1981 року [11]. В ньому зокрема зазначено, що до категорії селищ міського типу може бути віднесено населені пункти, розташовані при промислових підприємствах, будовах, залізничних вузлах, гідротехнічних спорудах, підприємствах по виробництву і переробці сільськогосподарської продукції, а також населені пункти, на території яких розташовані вищі та середні спеціальні навчальні заклади, науково-дослідні установи, санаторії та інші стаціонарні лікувальні та оздоровчі заклади, які мають державний житловий фонд, з кількістю населення понад 2 тисячі чоловік, з яких не менш як дві третини становлять робітники, службовці та члени їх сімей.

В окремих випадках до категорії селищ міського типу може бути віднесено населені пункти з кількістю населення менш як 2 тисячі чоловік, але не більш як 500 чоловік, якщо вони мають близьку перспективу економічного і соціального розвитку, зростання кількості населення. [11]

Тож сьогодні продовжують існування складні територіальні утворення, на території яких функціонують окремі адміністративно-територіальні одиниці та сформовані відповідні місцеві ради.

Крім того, в Україні відсутнє законодавство, що визначає порядок утворення, реєстрації, перетворення адміністративно-територіальних одиниць, а також населених пунктів. Відтак це породжує низку проблем, пов'язаних з упорядкуванням назв адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів, їх обліком та своєчасним внесенням змін до первинного реєстру. Тому сьогодні, як ніколи, постає нагальною потреба врегулювання цих правових питань шляхом прийняття законодавства про адміністративно-територіальний устрій в Україні.

В цілому в основу побудови бюджетної системи України покладено 10 принципів, які пописані в Бюджетному кодексі України.

Таблиця 1

Принципи формування бюджетної системи відповідно до Бюджетного кодексу України*

№	Принцип	Суть дії
1	2	3
1.	Принцип <i>єдності</i>	Єдність бюджетної системи України забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною класифікацією, єдністю порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності.
2.	Принцип <i>збалансованості</i>	Повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період.
3.	Принцип <i>самостійності</i>	Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними. Держава коштами державного бюджету не несе відповідальності за бюджетні зобов'язання органів місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування коштами відповідних місцевих бюджетів не несуть відповідальності за бюджетні зобов'язання одне одного, а також за бюджетні зобов'язання держави.
4.	Принцип <i>повноти</i>	До складу бюджетів підлягають включенню всі надходження бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.

5.	Принцип обґрунтованості	Бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил.
6.	Принцип ефективності та результативності	При складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання послуг, гарантованих державою, місцевим самоврядуванням, при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів.
7.	Принцип субсидіарності	Розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами повинен ґрунтуватися на максимально можливому наближенні надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача.
8.	Принцип цільового використання бюджетних коштів	Бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями.
9.	Принцип справедливості і неупередженості	Бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.
10	Принцип публічності та прозорості	Інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів.

*Джерело: [1].

Ключовим принципом в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади є принцип субсидіарності, який ґрунтується на розподілі видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами на необхідності максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача. За Концепцією місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [5] доступність та належна якість публічних послуг забезпечується шляхом оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою

Органам місцевого самоврядування базового рівня надаються повноваження відповідно до їх кадрового, фінансового, інфраструктурного потенціалу та ресурсів на новій територіальній основі.

Основними повноваженнями органів місцевого самоврядування базового рівня є забезпечення:

- місцевого економічного розвитку (залучення інвестицій, розвиток підприємництва);
- розвитку місцевої інфраструктури, зокрема доріг, мереж водо-, тепло-, газо-, електропостачання і водовідведення, інформаційних мереж, об'єктів соціального та культурного призначення;
- планування розвитку території громади;

- вирішення питань забудови території (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель);
- благоустрою території;
- надання житлово-комунальних послуг (централізоване водо-, теплопостачання і водовідведення, вивезення та утилізація відходів, утримання будинків і споруд, прибудинкових територій комунальної власності);
- організації пасажирських перевезень на території громади;
- утримання вулиць і доріг у населених пунктах;
- громадської безпеки;
- гасіння пожеж;
- управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти;
- надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб;
- розвитку культури та фізичної культури (утримання та організація роботи бу-

динків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків);

- надання соціальної допомоги через територіальні центри;
- надання адміністративних послуг через центри надання таких послуг. [5]

Максимальна передача повноважень на місця супроводжується збільшенням фінансового забезпечення розвитку територій. Оскільки основними наповнювачами бюджетів усіх рівнів за всіх часів були податкові надходження розглянемо їх склад відповідно до Бюджетного кодексу України (табл. 2).

Отже, з табл.2 видно, що з 1 січня 2015 року в Україні фактично запроваджена нова бюджетна модель, яка повинна спрямовуватись на забезпечення фінансової децентралізації, а саме збільшення обсягу фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування. З метою стимулювання до об'єднання бюджетів базових адміністративно-територіальних утворень були позбавлені основного доходного джерела - податку на доходи фізичних осіб.

Таблиця 2

Склад податкових надходжень загального фонду бюджетів, які входять до складу бюджетної системи України, %*

Види податків	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення	Селищні та сільські бюджети	Бюджети ОТГ
Загальний фонд						
Загальнодержавні податки						
ПДФО	15	60	60	-	-	60
Податок на прибуток підприємств (крім податку на прибуток підприємств державної та комунальної власності)	10					
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	100	100	100	100	100	100
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної		100		100	100	100

торгівлі підакцизних товарів						
Частина акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального		13,44		13,44	13,44	13,44
Місцеві податки і збори						
Єдиний податок		100		100	100	100
Податок на нерухоме майно в т.ч.:						
<i>Податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки</i>		100		100	100	100
<i>Плата за землю</i>		100		100	100	100
<i>Транспортний податок</i>		100		100	100	100
Збір за місця для паркування транспортних засобів		100		100	100	100
Туристичний збір		100		100	100	100

*Джерело: [1]

В цілому розширення наявної дохідної бази місцевих бюджетів відбулось шляхом закріплення за місцевими бюджетами податку на доходи фізичних осіб за новими нормативами (бюджети міст обласного значення, районів, об'єднаних територіальних громад – 60 %, обласні бюджети – 15 %, та податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки (обласні бюджети – 10 %);

Бюджетним кодексом України встановлено, що до доходів загального фонду місцевих бюджетів відноситься акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну).

Крім того, до місцевих бюджетів зараховується акцизний податок з палива у розмірі 13,44 відсотка від ставки акцизу на певний вид пального.

Що стосується місцевих податків та зборів, то відповідно до Податкового кодексу України місцеві ради обов'язково устанавлюють єдиний податок та податок на майно

(в частині транспортного податку та плати за землю) та самостійно вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

Розглянуті зміни у бюджетному та податковому законодавстві знайшли відповідне відображення у практиці виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад (табл. 3).

За даними таблиці 3 можна зробити висновки, що у доходах ОТГ найбільшу питому вагу займають надходження від сплати податку на доходи фізичних осіб (більш ніж 50% від загальної суми доходів місцевих бюджетів). Вагомим джерелом доходів ОТГ є плата за землю, що відноситься до податку на майно і є складовою місцевих податків і становить у структурі доходів біля 15%. З огляду на зміни податкового законодавства та розвиток підприємницької діяльності, значний приріст надходжень зафіксовано по єдиному податку. Слід звернути увагу на динамічне зростання дохо-

дів від сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Упродовж січня-грудня надходження склали 132,5 млн. грн., що перевищує минулорічний показник у 1,7 разів. Високий приріст надходжень свідчить про зацікавленість органів

місцевого самоврядування у мобілізації коштів до своїх бюджетів та наявність резервів для подальшого зміцнення фінансової спроможності громад.

Таблиця 3

Надходження власних доходів ОТГ за 2016-2017 рр., млн. грн.*

Платежі до бюджету	2016 рік	2017 рік	Відхилення	
			+,-	%
Податок на доходи фізичних осіб	1 749,0	5 211,7	3 462,6	у 3,0 р.
у % до загальної суми	35,2	56,19	-	-
Акцизний податок	709,1	794,2	85,1	112,00
у % до загальної суми	14,30	8,56	-	-
Плата за землю	1 168,1	1 402,0	233,9	120,02
у % до загальної суми	23,55	15,11	-	-
Єдиний податок	1 042,0	1 402,6	360,6	134,61
у % до загальної суми	21,01	15,12	-	-
Податок на нерухоме майно	76,8	132,5	55,7	у 1,7 р.
у % до загальної суми	1,55	1,43	-	-
Всього	4 959,6	9 275,6	4 316,0	у 1,9 р.

*Джерело: [2]

Наведені показники виконання місцевих бюджетів відображають загальний економічний стан відповідних територій та їх потенціал до сталого розвитку. Однак, сьогодні об'єднані територіальні громади, на шляху до фінансового зростання, продовжують зтикатися з величезною кількістю проблем, які полягають у забезпеченні наявності економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, у залученні достатньої кількості кваліфікованих трудових ресурсів, у створенні розвиненої промислової та соціальної інфраструктури.

Висновки. Організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура і взаємозв'язок між бюджетами, у процесі забезпечення виконання єдиної загальнодержавної фінансово-бюджетної політики мають свої особливості в сучасних умовах, які обумовлюються прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та те-

риторіальної організації влади, Законів «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. Ці особливості дозволили формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ). У процесі децентралізації громади здобули ресурс, фінанси, повноваження – значний інструментарій і можливості для забезпечення повноцінного місцевого розвитку. Однак, для досягнення головної стратегічної мети реформи – створення умов для динамічного розвитку регіонів і надання якісних та доступних суспільних послуг громадянам, яка може бути досягнута шляхом побудови ефективної системи влади на

всіх рівнях, перешкоджає неузгодженість окремих норм Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та недосконалість законодавства щодо порядку вирішення питань адміністративно-територіального устрою. Тому

сьогодні, як ніколи, назріла необхідність прийняття законодавства про адміністративно-територіальний устрій в Україні, яке дозволить ефективніше продовжити процес реформування системи публічного управління.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України (зі змінами та доповненнями) від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://decentralization.gov.ua>.
3. Кізима Т. Проблеми вдосконалення бюджетної політики держави в контексті фіскальної децентралізації / Т. Кізима, З. Лободіна // Світ фінансів. – 2016. - № 4(49). – С. 7-20
4. Конституція України від 28.06.1996 № 254K/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету міністрів України від 01.04.2014 № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
6. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / І. О. Луніна // Економіка України. – 2014. – № 11 (636). – С. 61–75
7. Надал С. Теоретична концептуалізація формування та сучасний прагматизм фінансування об'єднаних територіальних громад / С. Надал, Н. Спасів // Світ фінансів. – 2017. - № 3(52). – С. 121-136.
8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
10. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997р. № 280/97-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
11. Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР: указ президії Верховної ради української РСР від 12 березня 1981 року № 1654-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1654-10>

Reference:

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy (zi zminamy ta dopovnenniamy) vid 08.07.2010 № 2456-VI [Online]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Detsentralizatsiia vlady [Online]. Retrieved from: <http://decentralization.gov.ua>.
3. T. Kizyma, Z. Lobodina (2016) Problemy vdoskonalennia biudzhetnoi polityky derzhavy v konteksti fiskalnoi detsentralizatsii. Svit finansiv, № 4(49), p. 7-20
4. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 № 254K/96 [Online]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Kontseptsiia reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 № 333-r [Online]. Retrieved from: // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
6. Lunina, I.O. (2014) Biudzhetna detsentralizatsiia: tsili ta napriamy reform. *Ekonomika Ukrainy*. № 11 (636), p. 61–75
7. S. Nadal, N. Spasiv (2017) Teoretychna kontseptualizatsiia formuvannia ta suchasnyi prahmatyzm finansuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad. *Svit finansiv*, № 3(52), p. 121-136.
8. Ofitsiyni sait Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrainy [Online]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Podatkovyi kodeks Ukrainy (zi zminamy ta dopovnenniamy) vid 02.12.2010 № 2755-VI [Online]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
10. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: zakon Ukrainy vid 21.05.1997r. № 280/97-VR / Verkhovna Rada Ukrainy [Online]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
11. Pro poriadok vyrishennia pytan administratyvno-terytorialnogo ustroiu Ukrainy RSR: ukaz prezydii Verkhovnoi rady ukrainy RSR vid 12 bereznia 1981 roku № 1654-Kh [Online]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1654-10>